

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. 6 п. 4 від «28» лютого 2019 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

ПРОГРАМА

**вступних екзаменів до аспірантури
з філософії**

освітньо-науковий ступінь

«доктор філософії»

спеціальність

для всіх спеціальностей

Київ 2019

Автори:

ХОРУЖИЙ Григорій Фокович

КУЛАГІН Юрій Ігорович

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри філософських та соціальних наук протокол № 18 від 06 лютого 2019 р.

Рецензент: А.Ю. Морозов, д.ф.н., доцент.

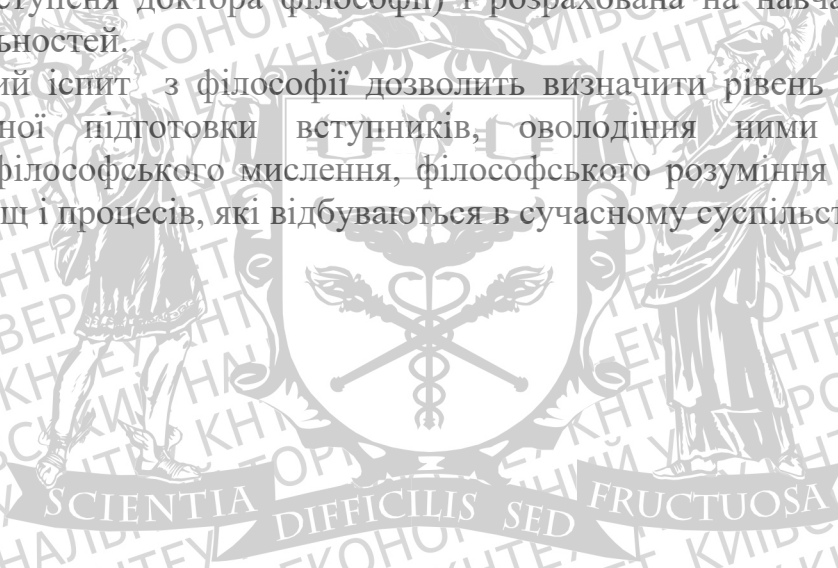
Програма
вступного іспиту до аспірантури
з філософії

Київ 2019

ВСТУП

Навчальну програму розроблено викладачами кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету. Дана програма призначена для підготовки до здачі вступного іспиту до аспірантури з філософії, що передбачає перевірку знань та компетентностей з таких розділів: історія філософії, онтологія, гносеологія, соціальна філософія, філософія економіки, філософія культури, філософія права, філософія моралі, філософія історії та філософія цивілізації. При ньому враховано обсяг навчальної дисципліни «Філософія» для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» і «магістр». Програма підготовлена згідно з вимогами до здобуття третього рівня вищої освіти (наукового ступеня доктора філософії) і розрахована на навчання фахівців усіх спеціальностей.

Вступний іспит з філософії дозволить визначити рівень філософсько-методологічної підготовки вступників, оволодіння ними логікою та культурою філософського мислення, філософського розуміння та пояснення сутності явищ і процесів, які відбуваються в сучасному суспільстві.

Тема 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Розуміння філософії. Поняття «філософія». Об'єкт і предмет філософії. Основне питання філософії. Особливості філософського знання та його рівні: онтологічний, теоретико-пізнавальний, методологічний. Основні підсистеми філософії. Філософські методи. Функції філософії. Стародавня і середньовічна філософія та філософія Відродження. Філософія Нового часу. Німецька класична філософія. Класична і постнекласична філософія. Українська філософія в європейському контексті. Значення філософії в сучасному світі. Поняття світогляду. Сутність та історичні типи світогляду. Філософія як теоретична основа світоглядного знання.

Тема 2. ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ

Поняття онтології. Типи онтологій: ідеалізм, матеріалізм, реалізм, пантеїзм, монізм, дуалізм тощо. Буття як філософська категорія. Основні рівні буття: природне, соціальне, духовне. Буття матеріального та ідеального. Поняття субстанції. Філософський зміст категорії «матерія». Рух як спосіб існування матерії. Простір і час як форми буття матерії.

Тема 3. ФІЛОСОФІЯ ЛЮДИНИ

Людина як соціокультурна форма буття. Біологічні, психічні та соціокультурні детермінанти існування та розвитку людини. Поняття особистості та її типи. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність» та «особистість». Основні форми діяльності людини. Людська свобода та відповідальність як філософська проблема. Творчість як спосіб існування людини. Всебічний розвиток особистості як гуманістичний ідеал. Багатовимірність життя людини. Життя, смерть і безсмертя як виміри людського існування. Філософське осмислення проблеми щастя.

Тема 4. ФІЛОСОФІЯ СВІДОМОСТІ

Поняття свідомості. Відображення та його форми. Свідомість як найвища форма відображення. Сутність, форми та рівні свідомості. Властивості та функції свідомості. Активність свідомості. Свідомість і мислення. Взаємозв'язок свідомості, мови та спілкування. Свідомість і самосвідомість. Поняття рефлексії. Поняття і форми суспільної свідомості. Суспільна психологія. Ідеологія. Мораль. Право. Релігія. Мистецтво.

Тема 5. ФІЛОСОФІЯ ПІЗНАННЯ

Поняття пізнання. Єдність мислення і буття. Суб'єкт і об'єкт пізнавальної діяльності. Мета і ціль, засоби та результати пізнання. Структура пізнавального процесу: чуттєве і раціональне, емпіричне та теоретичне, інтуїтивне і дискурсивне у пізнанні. Сутність та особливості наукового пізнання, його структура, рівні, форми та методи. Розсудок і розум - два рівні раціональності. Роль інтуїції в науковому пізнанні та творчості. Поняття істини. Істина як процес (об'єктивність, абсолютність і відносність, конкретність істини, істина та хиба, ймовірність і вірогідність, істина та правда). Знання та його структура.

Тема 6. ФІЛОСОФСЬКА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ

Поняття розвитку. Розвиток і саморозвиток. Діалектика і метафізика. Сутність діалектики та її історико-філософські форми. Поняття закону і закономірності. Закон єдності та боротьби протилежностей. Закон взаємопереходу кількості та якості: якість, кількість, міра. Закон подвійного заперечення. Система категорій діалектики: сутність-явище, існування-буття, дійсність-реальність, зміст-форма, необхідність-свобода, причина-наслідок, всезагальне-одиничне. Принципи діалектики.

Тема 7. ФІЛОСОФІЯ СУСПІЛЬСТВА

Поняття соціального суб'єкта та його різновиди. Суспільство як система форм соціального життя, суспільних відносин, соціальних суб'єктів, соціальних інститутів. Основні характеристики суспільства. Соціальна структура суспільства. Розвиток суспільства як історичний процес. Об'єктивне і суб'єктивне, стихійне і свідоме в суспільній діяльності. Соціально-історичний детермінізм. Співвідношення детермінізму та свободи у суспільному розвитку. Соціальний ідеал і соціальна дійсність.

Тема 8. ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ

Поняття філософії економіки. Відносини власності, виробництва, обміну, споживання як об'єкт філософського аналізу. Філософсько-методологічні засади теорії управління економікою. Моральні засади та принципи ведення бізнесу. Людиновимірна сутність економіки. Самодетермінація та самореалізація людини в економічному житті. Філософський аналіз мотиваційних засад економічної діяльності людини. Соціально-культурні детермінанти економічних відносин та економічної діяльності. Економіка знань в сучасному інформаційному суспільстві. Філософські засади глобалізації. Сутність, походження, основні типи та шляхи вирішення глобальних проблем. Фундаментальні суперечності сучасної глобальної економіки.

Тема 9. ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

Філософське розуміння історії. Смысл історії. Прогресивні та регресивні, лінійні та циклічні моделі історії. Всесвітньо-історичний процес. Філософія історії як «історія ідей». Історія як форма людської думки і джерело філософських ідей. Філософія історії як філософське знання про загальність і сутність історичного процесу. Лінійна філософія історії. Нелінійна філософія історії.

Тема 10. ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

Філософське розуміння культури. Культура – спосіб буття людини. Конкретно-історичні типи, форми та функції культури. Культура як світ символічних форм. Культура і мистецтво. Субкультура та контркультура. Класична і неklasична культура. Масова та елітарна культура. Національне та загальнолюдське в історії європейської культури. Мультикультуралізм та його наслідки. Соціальні інститути культури. Віртуальна культура.

Тема 11. ФІЛОСОФІЯ МОРАЛІ

Етика як філософська наука про мораль. Природа, сутність та особливості моралі. Моральна свідомість. Моральні норми. Моральні цінності. Моральні принципи. Функції етики. Основні категорії етики. Ділова етика. Етичні орієнтири та моральні мотиви бізнесу. Співвідношення етики та економічної раціональності. Формування моральної культури особистості. Філософія морального самовдосконалення. Моральний вибір. Професійна і прикладна етика.

Тема 12. ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Філософські підходи до розуміння права. Онтологія права. Сутність, природа і принципи права. Теорія і методологія пізнання правової реальності. Природне і позитивне право. Прецедентне право. Правова аксіологія. Правові цінності. Правова культура і правове мислення. Правове поле. Справедливість і благо як об'єкт філософського аналізу. Правова держава і демократичне суспільство. Громадянське суспільство.

Тема 13. ФІЛОСОФІЯ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Суспільство та цивілізація. Філософське тлумачення цивілізації. Сучасні філософські концепції цивілізації. Історичні типи цивілізацій. Сучасна світова цивілізація: характерні ознаки, особливості та протиріччя. Інформаційна доба у розвитку сучасної цивілізації. Поняття футурології. Основні футурологічні концепції майбутнього цивілізацій. Формацийний та цивілізаційний підходи до суспільного розвитку.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному екзамені з філософії для здобуття ступеня вищої освіти доктор філософії

1. Загальні положення:

Мета вступного екзамену з філософії – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступних екзаменів до аспірантури.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з філософії складається з 3-х питань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 100-бальною шкалою.
- Максимальна кількість балів за повні правильні відповіді: перше питання – 35 балів, друге питання – 35 балів, третє питання – 30 балів. Неправильна відповідь оцінюється у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 60 балів до наступних іспитів не допускаються та участі у конкурсі не беруть.

Рекомендована література

1. Андрієнко О.В. Соціальні виміри демократичного соціуму: монографія. – Донецьк.: 2013.
2. Болховітінова О.Ю., Волощенко Л.Ю., Кваснюк Б.Є. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України / За ред. В.М. Гейця, В.П. Семиноженка, Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2007.
3. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навч. посіб. – К.: Хай-Тек Прес, 2007.
4. Валуйский О.О. Практикум з філософії. – К.: ВЦ КНТЕУ, 2003. – 243 с.
5. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2006.
6. Віденко В.Ф. Філософія: ескізи для самопідготовки. Навч. посіб. – К.: Київ. ун-т, 2006.

7. Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаско С.М., Требін М.П. Основи філософських знань: Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2008.
8. Губерський Л.В., Надольний І.Ф., Розумний В.П. Філософія: Навч. посіб. – К.: Вікар, 2006.
9. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія: Підручник в 2 ч. – Ч.І. Історія розвитку філософської думки. – К.: Альтерпрес, 2002.; Ч.ІІ. Актуальні проблеми сучасності. – К.: Альтерпрес, 2002.
10. Мазараки А.А., Ільїн В.В. Філософія денег. – К., 2004.
11. Касьян В.І. Філософія. Відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006.
12. Киричок О.Б. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Полтава.: 2010.
13. Кремень В.Г., Ільїн В.В. Філософія: Логос, Софія, Розум: Підручник. – К.: Книга, 2006.
14. Кривуля О.М. Філософія: навч. посібник. – Х.: 2010.
15. Олексієнко Р.І. Філософія ринкових відносин. Становлення та розвиток в Україні в період глобалізації та інформаційної революції. К.: Знання, 2013.
16. Петрушенко В.Л. Філософія: Підручник. – Л.: Магнолія, 2008. 16.
17. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: Навч. посіб. – К.: ЦЕЛ, Інкос, 2006.
18. Попович М.В. Бути людиною. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013.
19. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: Підручник. К.: Академвидав, 2009.
20. Філософія: історія, суспільство, освіта. – К.: Київський університет, 2011.
21. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України. – К.: Генеза, 2002.
22. Философия экономики: Учебное пособие для высш. учебн. заведений// Отв. ред. С.В. Синяков – К. Альтерпрес, 2000.
23. Хрестоматія. Філософія: Навч. посіб. – К.: КНТЕУ, 2010.
24. Шкепу М.О. Філософія. Навчальний посібник. – К.: КНТЕУ, 2010.